

NECESSITATS EDUCATIVES ESPECIALS

I

SOBREDOTACIÓ INTEL·LECTUAL

(MATERIAL COMPLEMENTARI)

Mª Teresa Tortosa Ybáñez, Salvador Grau Company i
José D. Álvarez Teruel

Marc legislatiu per a l'alumnat amb sobredotació intel·lectual

Àmbit estatal

+ Reial Decret 696/1995, de 28 d'abril, d'ordenació de l'educació dels alumnes amb necessitats educatives especials (BOE de 02.06.1995)

Derivat de la **LOGSE**.

Distingeix els diferents tipus d'alumnes amb nee diferenciant sobredotació i discapacitat. Ambdós han d'escolaritzar-se en centres i programes ordinaris.

En el seu Capítol II: ***De l'escolarització dels alumnes amb necessitats educatives especials associades a condicions personals de sobredotació intel·lectual.***

Article 10. Atenció educativa.

L'atenció educativa als alumnes amb necessitats especials associades a condicions personals de sobredotació intel·lectual vetllarà especialment per promoure un desenvolupament equilibrat dels diferents tipus de capacitats establertes en els objectius generals de les diferents etapes educatives.

Article 11. Avaluació i mesures.

1. El Ministeri d'Educació i Ciència determinarà el procediment per a avaluar les necessitats educatives associades a condicions personals de sobredotació intel·lectual, així com el tipus i l'abast de les mesures que s'han d'adoptar per a la seva adequada satisfacció.

2. A aquesta fi, els equips d'orientació educativa i psicopedagògica i els departaments d'orientació dels instituts d'educació secundària que escolaritzen alumnes amb necessitats educatives especials associades a condicions personals de sobredotació intel·lectual comptaran amb professionals amb una formació especialitzada.

.....

+ Reial Decret 943/2003, de 18 de juliol (BOE de 31.07.03) pel qual es regulen les condicions per a flexibilitzar la duració dels diversos nivells i etapes del sistema educatiu per alumnes supordotats intel·lectualment

Derivat de la **Llei de Qualitat** en l'Educació. La Llei de Qualitat d'Educació ha sigut la primera norma d'aquest rang en la qual l'atenció a aquest alumnat és tractada de manera específica i

independent, i això emana del compromís ferm del Ministeri de garantir una adequada resposta educativa a les necessitats i circumstàncies que en aquests alumnes concorren.

S'establix que els alumnes superdotats intel·lectualment seran objecte d'una atenció específica per part de les Administracions educatives. Aquestes adoptaran les mesures necessàries per a identificar i avaluar de forma primerenca les seves necessitats.

El Reial Decret fixa els criteris per a la creació de programes d'intensificació de l'aprenentatge i preveu que es puga flexibilitzar la durada dels diversos nivells i etapes del sistema educatiu independentment de l'edat d'aquests alumnes, tal com venien demandant les seves famílies. Això suposarà la seva incorporació a un curs superior al que li corresponga per la seva edat. El Reial decret contempla que aquesta mesura puga adaptar-se fins a un màxim de tres vegades en l'ensenyament bàsic i una vegada en els ensenyaments postobligatòries. No obstant això, i per a casos excepcionals, es contempla que les Administracions educatives puguin incrementar aquestes mesures de flexibilització.

.....

 LOE. (2006). Títol II, capítol I, Art.71 i 72: Alumnat amb necessitat específica de suport educatiu.

Secció Segona. Art. 76 i 77: ***Alumnat amb altes capacitats intel·lectuals***

Article 76. Àmbit.

Correspon a les Administracions educatives adoptar les mesures necessàries per a identificar a l'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals i valorar de forma primerenca les seves necessitats. Així mateix, els correspon adoptar plans d'actuació adequats a aquestes necessitats.

Article 77. ***Escolarització.***

El Govern, prèvia consulta a les Comunitats Autònomes, **establirà les normes per a flexibilitzar** la durada de cadascuna de les etapes del sistema educatiu per als alumnes amb altes capacitats intel·lectuals, amb independència de la seva edat.

.....

 Reial Decret 1513/2006, de 7 de desembre (BOE de 08.12.06), s'estableixen els **ensenyaments mínims d'Educació Primària.**

Art. 13 punt 6:

L'escolarització de l'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals, identificat com a tal pel personal amb la deguda qualificació i en els termes que determinen les administracions educatives, es flexibilitzarà, en els termes que determina la normativa vigent, de manera que pugui anticipar-se un curs l'inici de l'escolarització en l'etapa o reduir-se la durada de la mateixa, quan es preveja que són aquestes les mesures més adequades per al desenvolupament del seu equilibri personal i la seva socialització.

Ambit Autonòmic

- ✚ **Decret 39/1998, de 31 de març (DOCV de 17.04.98). Es regula l'atenció educativa de l'alumnat amb n.e.e. determinant les mesures organitzatives i pedagògiques.**

Derivat de la **LOGSE**. Regula l'atenció educativa de l'alumnat amb nee, diferenciant l'alumnat amb condicions personals de sobredotació i de discapacitat. Però fa més rellevància a l'alumnat amb discapacitat.

Article 12:

1. L'atenció educativa a l'alumnat amb necessitats educatives especials derivades de condicions personals de sobredotació intel·lectual promourà el desenrotllament equilibrat dels distints tipus de capacitats establides en els objectius generals de les respectives etapes educatives.
2. La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència determinarà el procediment per a avaluar les necessitats educatives especials derivades de condicions personals de sobredotació intel·lectual, així com el tipus i l'abast de les mesures que s'han d'adoptar per a l'adequada satisfacció.
3. La Conselleria de Educació garantirà la formació especialitzada del professorat que atén alumnes amb necessitats educatives especials derivades de condicions personals de sobredotació intel·lectual.
4. Així mateix, aquesta Conselleria establirà les condicions i el procediment per a l'anticipació, la flexibilització o la pròrroga, excepcionalment, de la durada del període d'escolarització obligatòria dels alumnes amb necessitats educatives especials derivades de condicions personals de sobredotació intel·lectual.

.....

- ✚ **Decret 111/2007, de 20 de juliol (DOCV de 24.07.07) pel qual s'estableix el currículum de l'Educació Primària.**

És simptomàtic que en aquest Decret no haja cap referència als alumnes amb sobredotació intel·lectual.

.....

✚ **Ordre de 14 de juliol de 1999 (DOCV de 05.08.99). Es regulen les condicions i el procediment per a flexibilitzar el període d'escolarització obligatòria dels alumnes amb sobredotació intel·lectual. (LOGSE)**

- S'escolaritzaran amb caràcter general en centres ordinaris.
- El seu procés d'escolarització es durà a terme a través de dos modalitats:

1a- Escolarització amb actuacions ordinàries.

2a- Escolarització amb actuacions excepcionals.

Són mesures adequades per al desenvolupament del seu equilibri personal i de la seua socialització.

1a- Escolarització amb actuacions ordinàries:

- Adaptacions curriculars d'ampliació i/o enriquiment i les necessàries mesures organitzatives complementàries.

2a- Escolarització amb actuacions excepcionals:

- Mesures de flexibilització del període d'escolarització.

Mesures de flexibilització en l'escolarització obligatòria:

1. L'anticipació d'un any de l'escolarització en el primer curs de Primària, quan l'avaluació sociopsicopedagògica acredite la sobredotació intel·lectual i l'adquisició dels objectius de l'educació infantil.

Si es pren esta mesura no es poden prendre les ordinàries.

2. La reducció d'un any de l'escolarització en Primària, quan l'avaluació sociopsicopedagògica acredite la sobredotació intel·lectual i l'adquisició dels objectius del cicle que li correspondria cursar.

Es pren esta mesura sinó s'ha pres la mesura d'anticipació.

3. La reducció d'un any de l'escolarització en l'ESO, quan l'avaluació sociopsicopedagògica acredite la sobredotació intel·lectual i l'adquisició dels objectius del curs a què li correspon accedir.

.....

✚ **Ordre de 13 de desembre de 2007 (DOCV 19.12.2007) sobre Avaluació en Educació Primària.**

La present orde estableix que l'avaluació, en esta etapa:

- ◆ forma part integrant del procés educatiu
- ◆ ha de realitzar-se de manera contínua
- ◆ la finalitat no sols de valorar els resultats obtinguts segons les competències adquirides i els objectius aconseguits a través de les diferents àrees del currículum, sinó d'analitzar tot el procés d'ensenyament i aprenentatge.
- ◆ cal detectar les dificultats en el moment en què es produïsquen, esbrinar-ne les causes i, en conseqüència, reorientar la intervenció educativa i acomodar-la a la diversitat de capacitats, ritmes d'aprenentatge, interessos i motivacions de l'alumnat.

Els documents oficials que han d'utilitzar-se en el procés d'avaluació per a l'educació primària són: **l'expedient acadèmic, les actes d'avaluació, l'històric acadèmic d'educació primària i l'informe personal per trasllat; així com l'informe d'aprenentatge.**

En **l'expedient acadèmic** s'hi hauran d'incloure les dades d'identificació del centre, de l'alumna i de l'alumne i la informació relativa al procés d'avaluació. Quedarà constància del número i la data de matrícula, els resultats de l'avaluació, les propostes de promoció, i, si és el cas, les mesures d'atenció a la diversitat adoptades.

.....
✚ **Resolució de 22 de mayo de 2009 per la qual es convoca i regula el procés de selecció de projectes de centres públics que s'incorporaran al programa per a fomentar l'enriquiment curricular i atendre l'alumnat d'altres capacitats durant el curs 2009-2010 (DOCV 02.06.2009)**

El Programa Experimental s'inscriu en la necessitat descrita, de manera que es generen i valoren materials, mesures organitzatives i propostes curriculars, per a aconseguir l'atenció a la diversitat en totes les seues manifestacions, per a fomentar en els centres i en la comunitat educativa tant la cultura de superació col·lectiva i de l'enriquiment dels aprenentatges com de la valoració de l'esforç.

La finalitat es convocar i regular el procés de selecció de projectes de centres públics, per al curs 2009-2010, que s'acullen al programa experimental per a fomentar l'enriquiment curricular general i atendre l'alumnat d'altres capacitats a fi d'avaluar els resultats obtinguts i generar bones pràctiques per a la seua posterior difusió.

**Recursos i projectes d'enriquiment curricular: pàgina web
Conselleria**

NOTÍCIES PREMSA

elperiodic.com

01/11/2009

25 centros participan en el Programa de Enriquecimiento y Atención al Alumnado con Altas Capacidades este curso

- Educación puso en marcha la iniciativa en 2008-09
- El objetivo es mejorar el rendimiento intelectual del conjunto de los estudiantes, especialmente de los que presentan talentos específicos
- La Conselleria ha organizado en dos años 33 cursos de formación para atender a estos alumnos, en los que han participado 857 docentes

Un total de 25 centros educativos de la Comunitat Valenciana participan este curso en el Programa de Enriquecimiento Curricular y Atención al Alumnado de Altas Capacidades, de los cuales 7 son centros de Educación Infantil y Primaria y 18 Institutos de Secundaria.

La Conselleria de Educación puso en marcha el pasado curso este programa piloto, que se desarrolló en 9 centros, con el fin de mejorar el potencial intelectual de los alumnos en general y, en particular, la atención educativa al alumnado con altas capacidades.

Durante el curso 2009-10 la iniciativa se amplía a 25 centros (10 son de Alicante, 4 de Castellón y 11 de Valencia), para dar respuestas adecuadas a los alumnos con sobredotación intelectual y con talentos específicos beneficiando, al mismo tiempo, al conjunto del alumnado.

Entre los objetivos específicos del programa destaca la voluntad de generar un ambiente de enriquecimiento en las aulas, con actividades de ampliación y profundización de los aprendizajes para todo el alumnado. Con ello se atiende a las necesidades educativas de todos los alumnos y, en concreto, a aquellos que presentan altas capacidades intelectuales.

La Conselleria de Educación destinará 150.000 euros a la financiación de este programa, dedicados especialmente a la adquisición de materiales complementarios necesarios, poniendo especial acento en el equipamiento informático de los centros participantes. Por otra parte, los centros podrán suscribir acuerdos de colaboración con Corporaciones Locales y otras entidades a fin de garantizar el logro de los objetivos del mismo.

Además, se han asignado a los centros que así lo han solicitado los recursos humanos necesarios para llevar a cabo su proyecto. En concreto, son nueve los profesores complementarios que se han incorporado para reforzar la puesta en marcha de las iniciativas.

La evaluación de los resultados de este programa experimental está dando claves para generar buenas prácticas que permitirán su posterior regulación y exportación a otros

centros educativos, la dotación a los centros de propuestas y materiales para el alumnado y el profesorado o la experimentación de criterios organizativos eficaces y de formas de trabajo innovadoras, que redunden finalmente en la mejora de la calidad educativa y el éxito escolar de todo el alumnado.

Metodología empleada

Los programas han sido desarrollados por los propios centros participantes, con propuestas dirigidas a la profundización y enriquecimiento a través medidas dirigidas a todo el alumnado, medidas dirigidas al alumnado que manifieste altas capacidades no generalizadas y medidas dirigidas al alumnado que cuente con altas capacidades generalizadas.

Para ello, se utiliza una metodología innovadora, haciendo especial hincapié en las competencias relacionadas con las nuevas tecnologías y con las lenguas extranjeras. Con ello se pretende desarrollar hábitos de trabajo individual, de equipo, de esfuerzo y responsabilidad en el estudio, así como de actitudes de confianza en sí mismo, sentido crítico, iniciativa personal, curiosidad, interés y creatividad en el aprendizaje.

Las medidas adoptadas, las actividades diseñadas y los criterios metodológicos de trabajo acordados se incorporan al mayor número de materias o áreas en los grupos seleccionados por el centro para llevar a cabo el programa experimental, dicha incorporación se puede realizar de forma progresiva.

Formación del Profesorado

Para poder desarrollar plenamente el programa, la Conselleria de Educación ha diseñado cursos específicos de formación para el profesorado, además de organizar jornadas de formación y puesta en común de experiencias para los profesores participantes. También existe una plataforma virtual para el intercambio de opiniones, propuestas y materiales entre los profesores participantes.

En concreto, durante los años 2008 y 2009 se han celebrado 33 ediciones de los cursos de formación sobre materias relacionadas con la atención a los alumnos con altas capacidades, en los que han participado 857 docentes.

Con ello se pretende garantizar que todos los profesores que participan en la iniciativa tengan la formación necesaria para poder atender al alumnado de forma adecuada a través del enriquecimiento curricular y asegurar que los niños y niñas con altas capacidades tengan suficientes oportunidades para utilizar y desarrollar sus capacidades y habilidades de forma eficaz.

Por otra parte, los CEFIREs de las zonas en las que están los centros seleccionados han establecido una asesoría responsable del seguimiento de este programa. Dichos asesores se incorporarán al equipo técnico de formación y apoyo a los centros.

EFE - Lleida - 10/12/2008

El 40% de los superdotados no supera la ESO por la falta de estímulo

El colectivo denuncia la ausencia de programas educativos específicos para atender sus necesidades especiales

Cerca del 40% de los niños superdotados a nivel intelectual no consigue acabar la Enseñanza Secundaria Obligatoria (ESO) por no sentirse suficientemente estimulados en el sistema educativo actual, asegura MENSA, una organización dirigida a personas con un elevado cociente intelectual.

Este es uno de principales asuntos tratados en la reunión anual de la organización, celebrada en Lleida y en la que han participado cerca de 180 superdotados de toda España.

El presidente estatal de la organización, *Javier Achirica*, ha explicado que uno de los mayores problemas del colectivo de superdotados es que el sistema educativo no les ofrece la atención que necesitan, por lo que muchos niños se aburren en clase, no atienden y por ello son considerados problemáticos. "Nosotros recibimos llamadas de padres desesperados porque no saben qué hacer o dónde llevar a sus hijos, ya que los pocos centros especializados que hay están en las grandes ciudades, son privados y, como valen mucho dinero, no todo el mundo puede acceder a ellos", ha indicado *Achirica*.

Según el presidente de MENSA, el actual sistema educativo ignora a los niños superdotados, ya que, a diferencia de otros colectivos, no hay programas específicos de atención a sus necesidades especiales. "Es una carencia que no se cubre porque eso significaría más recursos económicos y personales, así no se atiende y ya está", denuncia el presidente.

Una posible solución pasaría, según *Achirica*, por volver a permitir que los superdotados pasen a cursos superiores -cosa que antes sucedía y ahora no-, aunque dejando que también hagan actividades con los niños de su edad, "ya que si no sus necesidades intelectuales sí estarán cubiertas pero las emocionales y sociales no". Otra posible forma de atender esta situación especial sería organizar reuniones de orientación a los padres de niños superdotados, que en la actualidad no reciben ningún tipo de información o ayuda por parte del sistema educativo, de acuerdo con *Achirica*.

La situación en España, asegura, contrasta mucho con la de países como Estados Unidos, "donde se hacen tests de inteligencia en las escuelas, cosa que aquí no pasa, se crean programas específicos de atención a los superdotados y serlo está bien valorado a nivel laboral, de manera que muchos ponen su cociente intelectual en su currículum, cosa que aquí nadie hace".

España también es el país donde el desequilibrio entre hombres y mujeres confirmados como superdotados es mayor, ya que hay un 80% de hombres frente a un 20% de mujeres. "Está estudiado que a nivel genético no hay ninguna diferencia, hay tantos superdotados mujeres como hombres, lo que pasa es que en España socialmente aún no está bien visto que las mujeres sean inteligentes y muchas optan por callárselo, no demostrarlo o incluso no le dan importancia. Pero esto poco a poco va cambiando y cada día hay más mujeres superdotadas", ha declarado *Achirica*.

La principal finalidad de MENSA, que tiene cerca de 1.300 asociados en España y unos 100.000 en todo el mundo, es identificar y apoyar a las personas superdotadas - se calcula que un 2% de la población lo es-, ofrecerles un entorno social e intelectualmente estimulante y fomentar la investigación sobre la inteligencia humana.

"Más allá de los tópicos que señalan que somos *freaks*, inadaptados o problemáticos, lo que caracteriza a los superdotados es la amplitud de intereses que tenemos en muchos campos. Y lo importante es que la gente sepa que, aunque ellos no sean superdotados, es muy importante entrenar la inteligencia, porque el cerebro también se atrofia", concluye *Achirica*.

Lunes 17 de noviembre de 2008

ENSEÑANZA

Dos centros de Elche entran en un programa pionero para superdotados

El "Luis Vives" y el "Sixto Marco" forman parte de los complejos incluidos en un plan del Consell que atiende por primera vez las altas capacidades

J. M. GRAU Los centros educativos de Elche han sido incluidos por la Conselleria de Educación en un novedoso programa experimental que viene a apoyar específicamente a los alumnos que se revelan como más preparados e incluso incluye a los que conocemos como superdotados. El Instituto Sixto Marco y el colegio público Luis Vives son los contemplados en este programa que incluye un presupuesto de hasta 150.000 euros a repartir entre todos los centros valencianos.

Desde el colegio Luis Vives, su director, Enrique Gutiérrez, apunta que el apoyo de la Generalitat permitirá llevar a cabo colaboraciones con otras entidades y asociaciones, al tiempo que subraya que la Universidad Miguel Hernández se ha mostrado interesada en tutelar cuestiones de este tipo. En este colegio, aproximadamente 25 niños cumplen las características de alumnos con altas capacitaciones, denominación que prefieren a la de superdotados, pero éstos están integrados con el resto de

compañeros. Sin embargo, disponen de una atención más personalizada, horarios en grupos reducidos y de un aula adecuada expresamente para fomentar su formación. Por su parte, el profesor Vicent Soler explica que en el IES Sixto Marco se ha formado un subgrupo de cuarto de ESO, con doce alumnos que presentan estas capacidades, y que también está integrados en otro grupo mayor.

"Los alumnos del subgrupo tienen unas características particulares como un buen expediente académico, interés por ampliar su currículum, espíritu imaginativo y creativo, capacidad cooperativa para trabajar en grupo, etcétera. En definitiva, los alumnos tienen ganas de aprender", explica este docente.

El instituto, que el año pasado ya hizo un ensayo al plantearse este tema, de momento no está llevando a cabo una selección de alumnos de altas capacidades. Por su parte, en el colegio, la atención a estos estudiantes es algo que preocupa desde hace más de 20 años, aunque en los últimos cinco se ha abordado la cuestión en profundidad, con recursos humanos y materiales específicos.

"Nosotros no atendemos a los niños de forma aislada, los atendemos integrados en clase", explica el director del colegio, quien aclara que llevan lustros detectando mediante tests a los niños que presentan altas capacitaciones.

Antonio Gutiérrez destaca que "por primera vez la Conselleria de Educación está atendiendo la educación a la diversidad desde el prisma de los alumnos mejor dotados", por lo que espera que este programa tenga continuidad en los próximos años.

Dificultades de aprendizaje y de integración

La experiencia de innovación educativa "para fomentar el enriquecimiento curricular general del alumnado y la atención al alumnado con altas capacidades", como así se denomina oficialmente, ha incluido tan sólo a nueve centros en toda la Comunidad Valenciana, y de los tres que existen en la provincia, dos se encuentran en Elche y uno en Alicante, el "Bahía de Babel". Detectar y dar la respuesta educativa más adecuada para el alumnado con altas capacidades que en ocasiones presenta dificultades de aprendizaje y de integración escolar y social son algunos de los objetivos de este proyecto.

